

Tulkkien pitäisi saada valmistautua turvapaikkapuhutteluihin huolella

Erityisesti lingua franca -tulkkauksessa olisi hyvä, että tulkki ja tulkattava saisivat keskustella jonkin aikaa ennen puhuttelun alkamista. Näin he voisivat tottua toistensa kielenkäyttötapoihin.

Julkaistu: 4.6. 2:00

On hyvä, että tulkkauksen ongelmista puhutaan ([HS 27.5.](#)), mutta olisi tärkeää myös miettiä tapoja ratkaista ongelmat ja ottaa huomioon tulkkien ja tulkkauksetutkimuksen näkökulma.

Nigeriassa puhutaan yli 500:aa eri kieltä. Virallinen kieli on englantia, mutta vain pieni osa asukkaista puhuu sitä äidinkielenään. Englantia käytetään Nigeriassa lingua francana eli viestinnän kielenä silloin, kun muuta yhteistä kieltä ei ole. Nigerianenglanti ei ole yhtenäinen kielimuoto: puhujien kielitaito, sanasto ja ääntäminen vaihtelevat suuresti.

Maailmassa ei ole tulkkiä, joka hallitsisi kaikki nigerianenglannin muodot. Onkin aivan luonnollista, ettei tulkki ymmärrä jotain aivan tavallista sanaa puhuteltavan lausumana, kun aiheena on lisäksi epätavallinen tapahtuma. On myös luonnollista, että avustaja ymmärtää sanan, sillä hän on tutustunut tapauksen kirjalliseen materiaaliin ja luultavasti tavannut puhuteltavan. Tulkki taas tietää ennalta vain tulkkauksen kielen ja ehkä tulkattavan kotimaan.

HS:n jutussa käsiteltiin puhuttelun kysymystä, jonka virkailija joutui muotoilemaan kolmella eri tavalla. Pöytäkirjanotteesta ilmenee, että tulkki toimi täysin tulkkausohjeiden mukaisesti: tulkin ei kuulu omatoimisesti selittää kysymyksiä, joita tulkattava ei ymmärrä. Puhuteltava ei ehkä ymmärtänyt kysymyksiä, koska tulkki puhui puhuteltavalle vierasta englannin muotoa. Puhuteltavan kielitaito saattoi myös olla heikko.

Lisäksi oteesta tuli vaikutelma, ettei puhuteltava ymmärtänyt suomalaisen yhteiskunnan kannalta yksiselitteistä käsitettä arkielämä. Abstrakteista käsitteistä johtuvat ongelmat ovat hyvin tavallisia lingua franca -tulkkauksessa eli silloin, kun tulkattava ei käytä äidinkieltään. Puhuttelijoiden koulutuksessa voisikin olla hyvä miettiä tapoja tunnistaa kysymyspakettien abstraktit käsitteet ja selittää ne vaikkapa esimerkein.

Tulkkausohjeistojen mukaan tulkin pitäisi valmistautua tehtävänsä huolella. Turvapaikkapuhutteluissa tähän ei anneta mahdollisuutta. Erityisesti lingua franca -tulkkauksessa olisikin hyvä, että tulkki ja tulkattava saisivat keskustella jonkin aikaa ennen puhuttelun alkamista. Näin he voisivat tottua toistensa kielenkäyttötapoihin. Tulkin pitäisi myös voida nähdä tapaukseen liittyvät kirjalliset materiaalit ennen puhuttelun alkamista.

Jos tulkkiä pidetään käännskoneena, on koneen saatava polttoainetta.

Simo Määttä

yliopistonlehtori, Helsingin yliopisto

asioimistulkki, Helsinki